

Identitet og kultur i den flerkulturelle skole

Illustration: Tintin i Congo, Hergé, 1931

Indholdsfortegnelse

Indledning _____	s. 3
Læsevejledning _____	s. 4
Empiri	
Carsten Tage Nielsen & Claus Haas's historieundersøgelse _____	s. 4
Metode _____	s. 5
Ellekærskolen – en flerkulturelskole i Danmark _____	s. 5
Redegørelse for fokusgruppeinterviewene _____	s. 6
Den samfundsmæssige diskurs	
Det danske samfund og immigration _____	s. 9
Den samfundsmæssige og politiske diskurs _____	s. 9
Assimilation, segregation og integration _____	s. 10
Historiefaget i den flerkulturelle skole	
Formålsbestemmelserne for historiefaget _____	s. 12
Kultur og kulturforståelse _____	s. 13
Historiekanon – argumentation for og imod _____	s. 14
Historiekanon og historiebevidsthed i et dannelsesteoretisk perspektiv _____	s. 15
Identitet i den flerkulturelle skole	
Identitet igennem historieundervisningen _____	s. 16
Identitet – statisk eller foranderligt _____	s. 17
Kulturel identitet i det multietniske samfund _____	s. 18
Truet på ens identitet _____	s. 19
Identitet, kultur og historie i den flerkulturelle folkeskole	
Historiebevidsthed – grundlag for identitetsarbejdet _____	s. 20
Den danske kultur i historieundervisningen _____	s. 20
Historiekanon og betydning heraf _____	s. 21
Etniske unge og identitet _____	s. 23
Familien og skolen – et krydspres _____	s. 25
Diskussion	
Diskussion og opsummering _____	s. 27
Konklusion _____	s. 30
Perspektivering _____	s. 32
Litteraturliste _____	s. 33
Bilag _____	s. 35

Indledning

Forsideillustration stammer fra tegneseriehæftet Tintin I Congo fra år 1931. Tintin er i færd med, at undervise sagesløse afrikanerbørn i deres rigtige fædreland Belgien, selvom disse afrikanerbørn nok ikke føler sig særligt belgiske. Efterfølgende er tegneseriehæftet, Tintin I Congo, blevet redigeret således, at Tintin underviser i matematik og ikke Belgien. Tintin er derfor blevet politisk korrekt. Men hvorfor var det nødvendigt at redigere tegneseriehæftet? Og kan der drages paralleller til nutidens historieundervisning?

Elever med en anden etnisk baggrund end dansk har større risiko for at opleve identitetskonflikter i deres ungdom. De oplever et såkaldt identitetsmæssigt "krydspres", hvor elevens familie repræsenterer oprindelseskulturen og det danske samfund og skolen repræsenterer majoritetskulturen. Dette "krydspres" kan medføre identitetskonflikter og fortvivlelse blandt minoritets eleverne, da det er vanskeligt for eleverne at navigere i dette spændingsfelt. Hvis ikke minoritets eleverne føler deres kulturelle rødder bliver anerkendt af majoritetskulturen, kan dette have konsekvenser for identitetsdannelsen. Men hvilke konsekvenser har det? Og hvordan skaber historielærerne de bedste betingelser for succesfuldt identitetsarbejde og integration i den flerkulturelle skole? Hvilke konsekvenser har de skolepolitiske tiltag som f.eks. historiekanonen for historieundervisningen i den flerkulturelle skole? Og hvad er dansk kultur og hvordan formidles det i historieundervisningen? Dette bachelorprojekt tager sit udgangspunkt i disse interessante problemstillinger. Problemformulering bliver derfor:

"Hvilke udfordringer har historieundervisningen, når undervisningens mål er at styrke elevernes identitet og historiebevidsthed og undervisningen samtidig skal praktiseres i den flerkulturelle skole?"

Desuden har jeg indsamlet empiri til denne opgave i form af fokusgruppeinterviews blandt historielærerne på Ellekærskolen. Disse fokusgruppeinterviews danner grundlag for den praktiske udførelse af historiefaget i den flerkulturelle skole samt minoritets elevernes identitetsudvikling igennem historieundervisningen. Fokusgruppeinterviewene vil løbende blive inddraget i denne opgave.

Læsevejledning

Dette bachelorprojekt er inddelt i seks overkategorier. Disse overkategorier er: "*Empiri*", "*Den samfundsmæssige diskurs*", "*Historiefaget i den flerkulturelle skole*", "*Identitet i den flerkulturelle skole*", "*Identitet, kultur og historie i den flerkulturelle skole*" samt "*Diskussion*".

Dette har jeg gjort for at skabe system og overblik for læseren. Under disse overkategorier har jeg udarbejdet en række underkategorier. Jeg vil i disse underkategorier udspecificere overkategoriernes faglige indhold.

Jeg begynder dette bachelorprojekt med at redegøre og analysere min empiri. Dernæst vil jeg analysere den samfundsmæssige og politiske diskurs som grundlag for den integrationspolitiske kurs. Efterfølgende vil jeg perspektivere den integrationspolitiske kurs til den flerkulturelle skole samt historiefaget. Dernæst vil jeg redegøre og analysere identitetsteori og identitetsarbejdet i den flerkulturelle skole. Til sidst vil jeg sammenligne, analysere og diskutere de problemstillinger, som er relevant for mit bachelorprojekt.

Empiri

Carsten Tage Nielsen & Claus Haas's historieundersøgelse

C. T. Nielsen og C. Haas fremlage på et historieseminar i Jelling d. 13. april 2012 deres landsdækkende kvantitative historieundersøgelse. Denne kvantitative undersøgelse er derfor meget aktuel og brugbar med henblik på dette bachelorprojekt. Undersøgelsen var baseret på en spørgeskemaundersøgelse, som blev udsendt til samtlige historielærere på danske folkeskoler, og omhandler historielærernes opfattelse af historiefaget. Da dette bachelorprojekt omhandler historiefaget i den flerkulturelle skole, vil jeg benytte de dele af undersøgelsen, i den henseende det er aktuel for mit bachelorprojekt. Da Claus Haas og Carsten Tage udarbejdede en kvantitativ undersøgelse, mente jeg det kunne være interessant at komplementere undersøgelsen kvalitativt. Derfor valgte jeg at gennemføre fokusgruppeinterviews med historielærerne som aktører i undersøgelsen. Jeg har derfor udarbejdet fokusgruppeinterviewsspørgsmålene med inspirationen fra C. T. Nielsen og C. Haas's kvantitative historieundersøgelse. Jeg er især blevet inspireret af de dele i undersøgelsen som omhandler kultur, identitet og historiekanonien.¹

¹ Historieundersøgelsen, Præsenteret for Historielærerforeningen ved Lærerruddannelsen Jelling -13. april 2012

Metode

Jeg har valgt at samle empirien til denne opgave via kvalitative fokusgruppinterviews med historielærere på Ellekærskolen. Under udførelsen af gruppeinterviewene forholdt jeg mig så neutralt som muligt og forsøgte på intet tidspunkt at presse eller påvirke historielærernes besvarelser. Derved opnåede jeg en saglig og korrekt besvarelse fra historielærerne. Jeg ønskede at gennemføre gruppeinterviewene med minimum tre historielærere, men det var desværre ikke muligt, da kun to lærer havde mulighed for at deltage. Derfor var jeg nødsaget til at gennemføre gruppeinterviewene med kun to historielærere. Jeg er bevidst om, at det ville være mere hensigtsmæssigt for min undersøgelse, hvis der havde været flere respondenter. Derudover er jeg bevidst om, at det ville være mere hensigtsmæssigt, hvis respondenterne repræsenterede forskellige skoler i placeret forskellige områder i Danmark og ikke udelukkende fra Ellekærskolen. Derved ville jeg styrke selektionsprocessen og give et mere nuanceret og korrekt billede af virkeligheden. Dette har ikke været muligt på grund af manglende ressourcer.²

Ellekærskolen - en flerkulturel skole i Danmark

Ellekærskolen ligger i det vestlige Århus og skolen har et elevtal på 247 elever. Langt hovedparten af de 247 elever har en anden etnisk oprindelse end dansk. Skolen kan derfor betegnes som en tosproget skole. Diversiteten er derfor høj på Ellekærskolen og dette påvirker skolehverdagen. På skolens hjemmeside står der: *"Ellekærskolen er rummelig og har plads til alle, men skal ikke rumme og har ikke plads til alt"*³. Værdier som mangfoldighed og rummelighed vægtes derfor højt på Ellekærskolen og disse værdier gennemsyrrer skolens hverdag. De er modstander af såkaldte ghettoskoler, og de ønsker selv en større mængde etnisk danske elever. Desuden vægtes skolehjemssamarbejdet højt og man bruger mange ressourcer på dette arbejde. Det er nødvendigt for at skabe de bedste betingelser for et gunstigt forældresamarbejde med elevens positive vækst og udvikling i centrum.

² http://www.kghf.dk/fileadmin/kongsholm/forside/Diverde_plakater_m.v/Lille_metodehaandbog_for_HF.pdf

³ <http://www.ellekaerskolen.dk/Infoweb/Designskabelon10/Rammeside.asp?Action=&Side=&Klasse=&Id=&Startside=&ForumID=>

Redegørelse for fokusgruppeinterviewene

Da jeg i mit bachelorprojekt har valgt at skrive om historiefaget i den flerkulturelle skole, ønskede jeg, at indsamle empiri på en skole med en betydelig andel elever med en anden etnisk baggrund end dansk. Dette var ikke tilfældet på min praktikskole, så jeg valgte at kontakte Ellekærskolen. På Ellekærskolen var personalet meget imødekommende og jeg fik hurtigt skabt en god kontakt til skolen. I dialog med historielærerne aftalte jeg et hensigtsmæssigt tidspunkt for gennemførelsen af fokusgruppeinterviewene.

Jeg havde kategoriseret spørgsmålene til fokusgruppeinterviewene i tre grupper⁴. Disse grupper var "*historiekanon*", "*dansk kultur*" og "*identitet i den flerkulturelle skole*". Under disse kategorier havde jeg udarbejdet en lang række spørgsmål, som jeg ønskede, at historielærerne skulle debattere. Jeg optog selve interviewene via et memo. Gennemførelsen af fokusgruppeinterviewene gik planmæssigt. Historielærerne var meget engageret og ønskede at besvare spørgsmålene så fyldestgørende og korrekte som muligt. Jeg var derfor yderst tilfreds med disse interviews og var meget taknemmelig for historielærerne og Ellekærskolens engagement i mit bachelorprojekt.

Historiekanon

Historielærerne på Ellekærskolen er særdeles positive overfor historiekanonen. De opfattede den som et brugbart og nyttigt værktøj i historieundervisningen. En af historielærerne præsenterede historiekanonen for eleverne. Ved at gøre dette, opnår eleverne et kronologisk overblik over det læringsstof, de skal tillære sig. Desuden bruges den som en tjekliste over, hvilke emner historielæreren mangler at undervise i.

Historielærerne på Ellekærskolen er meget opmærksomme på, at de flerkulturelle elever har begrænset forhåndsviden om de nationale kanonpunkter. De arbejdede derfor meget med elevernes for forståelse og begrebsforståelse. Dette er en nødvendigt for at undgå misforståelser og for at kunne gennemføre historieundervisningen på den mest hensigtsmæssige måde.

Historielærerne påpegede dog, at eleverne på Ellekærskolen er meget historieinteresserede. De mener, det kan hænge sammen med, at eleverne føler de i højere grad er en del af historien, da de indirekte har været en del af en konflikt i mellemøsten. Det tyder på, at eleverne på

⁴ Se bilag

Ellekærskolen har højtudviklet historiebevidsthed, da de er bevidste om deres historiske rødder og samtidig besidder sammenhængsforståelse. Historielærerne er desuden positive overfor de nationale kanonpunkter. Ved at etniske minoritetselever tillærer sig de nationale kanonpunkter, vil de opnå en forståelse for de danske værdier og normer. De vil forstå, hvorfor nogle danskere agerer, som de gør og de vil derved opnå en kulturforståelse. Historielærerne har desuden en formodning om, at eleverne vil opnå en identitetsudvikling ved at beskæftige sig med de nationale kanonpunkter. De vil føle et tilhørsforhold til de nationale kanonpunkter, ved at beskæftige sig med dem. Eleverne er desuden meget interesseret i at lære om de nationale kanonpunkter. Historielærerne har en formodning om, at eleverne synes, den danske kulturarv og historie er fremmed og eksotisk og derfor spændende.

Dansk kultur

Ifølge historielærerne på Ellekærskolen har mange elever en stigmatiseret holdning til danskhed og dansk kultur. Mange elever mener, at danskhed og dansk kultur er det samme, som højrefløjnen i dansk politik proklamerer. Lærerne mener desuden, at elevernes holdninger afspejler forældrenes holdning. Lærerne føler derfor, at de er nødsaget til at nuancere elevernes og forældrenes billede og forståelse af dansk kultur via oplysning. Det arbejde bruger lærerne på Ellekærskolen mange ressourcer på. Historielærerne beskriver desuden ghettoområderne som parallelsamfund. Eleverne befinder sig udelukkende i disse ghettoområder og kommer meget sjældent i andre miljøer. Historielærerne opfatter dette som meget u hensigtsmæssigt, da det fastlåser elevernes holdninger til danskhed og det danske samfund.

Jeg var interesseret i at vide noget om historielærernes opfattelse af danskhed og dansk kultur. Ifølge dem kan undervisning i historiske begivenheder som velfærdstaten og kvindefrigørelse repræsentere danske kultur. Ved at undervise i disse emner, vil eleverne automatisk tillære sig viden om den danske kultur og det danske samfund. Dog skulle historielærerne være varsomme, når de underviste i emner som kvindefrigørelse og frisind. Kvinderoller i de mellemøstlige kulturer er meget anderledes end i Danmark og derfor var eleverne meget følsomme overfor disse emner.

Identitet i den flerkulturelle skole

Mange elever på Ellekærskolen har ifølge historielærerne svært ved at definere og udvikle deres identitet. De føler sig hverken helt arabiske eller helt danske og de har derfor vanskeligheder ved at tilslutte sig en af kulturerne helt. Desuden mener historielærerne, at elever er bange for at

deres identitet som dansker ikke bliver accepteret og anerkendt af majoriteten, da de ser anderledes ud og tilhører en minoritet. Det er derfor mere sikkert for minoritets eleverne at fastholde en stærk identitet som værende indvandrere. Ifølge historielærerne ønsker de, at tillære sig de normer de etnisk danske unge har, men det har deres forældre og familie modvilje imod. Derfor kommer de ifølge historielærerne til at leve i en dobbeltverden, hvor forældrenes normer og værdier kommer i konfrontation med de normer og værdier, de etnisk danske klassekammerater har. Forældrene er nervøse for at deres børn assimileres, så de glemmer deres kulturelle rødder og værdier. Deres børn vil derfor glide væk fra dem. Denne frygt bevirker en større dyrkelse af deres oprindelseskultur. Dette er ifølge historielærerne årsagen til forældrenes modvilje mod de danskes normer og det danske samfund. Mange forældre er ifølge historielærerne arbejdsløse. Derfor har de kun deres etniske og kulturelle identitet, at støtte sig til. Derfor er denne identitet så altafgørende for minoritetsforældrene.

Lærernes opgave i den flerkulturelle skole bliver derfor, i højere grad, at støtte eleverne i deres identitetsarbejde. Historielærerne oplever, at minoritets eleverne kræver mere støtte i dette arbejde. De spejler sig i højre grad i historielærerne, fordi lærerne i mange tilfælde er deres nærmeste kontakt til det danske samfund. Identitetsarbejdet i den flerkulturelle skole, er derfor en stor opgave og kræver mange ressourcer og kompetencer fra lærerne. Historielærerne på Ellekærskolen mener, at man er nødt til at acceptere og anerkende minoritets elevernes kulturelle baggrund. Minoritets eleverne vil derved opleve tryghed og de vil acceptere og respektere lærerens rolle som underviser. Alene ved at anerkende minoritets elevernes kulturelle baggrund og forskellighederne vil dette kunne opnås ifølge historielærerne. Desuden mener historielærerne, at diversitet er en styrke i skoleregi, da forskellighed styrker rummeligheden i klasserne. De beskriver desuden klasserne på Ellekærskolen som meget rummelige og uden etnisk hierarki og konflikter.

Som afslutning på interviewene ønskede jeg, at kortlægge historielærernes opfattelse af vellykket integration gennem historieundervisningen og hvordan dette kan opnås. Her var historielærerne meget præcise og enige i deres svar. De mente, at man som underviser er nødt til at anerkende forskelligheder. Derved vil man opnå elevernes accept som underviser. Derefter kan man undervise eleverne i dansk kultur og historie. Ved at anerkende elevernes forskelligheder og undervise i dansk kultur og historie, skaber man de bedste betingelser for vellykket integration igennem historieundervisningen ifølge historielærerne på Ellekærskolen.

Jeg vil løbene i denne opgave inddrage fokusgruppeinterviewene fra Ellekærskolen, samt belyse dem i et teoretisk perspektiv.

Den samfundsmæssige diskurs

Det danske samfund og immigration

Det danske samfund har i løbet af de forgangne 40 år oplevet øget immigration⁵. Denne immigration har medført, at den danske befolkning er blevet en mere heterogen og sammensat gruppe. Der vil derfor optræde mange forskellige minoritetsgrupper i det danske samfund med forskellige kulturelle normer og værdier end førhen. Indvandring fra områder med mellemøstlige kulturer, som er meget anderledes end dansk kultur, har medført udfordringer på integrationspolitiske plan. Dette bevirker øget politisk fokus på vellykket integration såvel også i skoleregi. Mange mener dog, at det integrationspolitiske arbejde har fejlet og der derfor bør ske en politisk opstramning på dette område⁶. Ifølge dem må folkeskolen som succesfuld integrationsinstans revurderes. Denne politiske opstramning ses tydeligt i historiefagets udvikling. I de forgangne år har historiefaget været til politisk debat på Christiansborg. Politikere fra forskellige partier har ytret holdninger til, hvad historiefaget dannelsesindhold bør være og her er det især det nationalkulturelle dannelsesindhold, der har været til debat. Men hvilken betydning har de politiske tiltag for historiefaget? Og hvordan praktiseres tiltagene i den flerkulturelle skole? Dette kortlægges senere i opgaven.

Den samfundsmæssige og politiske diskurs

Integrationsdebatten blussede for alvor op efter en ministerrokade den 8. marts 2011, hvor venstremanden Søren Pind overtog integrationsministerposten fra den forhenværende integrationsminister Birthe Rønn Hornbæk. Kort derefter udtalte Søren Pind: *"Når folk kommer til Danmark for at blive danske statsborgere, så kommer de selvfølgelig for at blive danske – ikke for at lave Danmark om"*⁷. Med denne kommentar satte Søren Pind for alvor gang i integrationsdebatten. Skal det danske samfund assimilere eller integrere etniske minoriteter i samfundet og hvilken betydning har det for historieundervisningen i folkeskolen? Læreren må

⁵ Politikens danmarkshistorie, Benito Scocozza og Grethe Jensen, s. 432 tabel 1, 2 og 3

⁶ <http://www.bt.dk/politik/soeren-pind-er-traet-af-integration>

⁷ www.dr.dk/nyhederne/indland/2011/03/09/102045

forholde sig til denne problemstilling, for at kunne agere hensigtsmæssigt i den flerkulturelle skole. Skal undervisningen og skoleklassernes værdi- og normsæt tilpasses til fremmede kulturer, som det danske samfund også indebærer? Er det meningen, etniske danskere skal gå på kompromis med vores særligt danske kultur og værdier, for at tilpasse vores samfund og folkeskole til fremmedkulturer? Ifølge Søren Pind og assimilation er dette ikke tilfældet. Mange mener, som Søren Pind, at den danske integrationsmodel har fejlet, og der derfor skal ske noget drastisk. Denne holdningsændring kan have stor indflydelse på, hvilke tiltag, der kommer i den fremtidige danske folkeskole. Den for nyligt udarbejdede nationale historiekanon kan inddrages som et eksempel på et sådan tiltag.

Assimilation, segregation og integration

Danmark er et multietnisk samfund. Samfundets udfordringer er nu og i fremtiden, hvordan man fra politisk side, regulerer forholdet mellem etniske grupper, så der sker en vellykket integration. Men hvilke samfundsmodeller er mest hensigtsmæssige til dette formål og hvorledes skabes effektivt integration? Fra politisk side skelner man mellem tre begreber – assimilation, segregation og integration. Hvert af disse begreber nævnes ofte direkte eller indirekte i den politiske diskurs, når emnet omhandler det multietniske samfund.

Assimilation

Begrebet assimilation betyder mindskelse af kulturelle forskelle mellem etniciteten. Minoriteten skal derfor tilpasse sig majoritetens kulturelle værdier, normer og holdninger og give afkald på oprindelseskulturen. Ved assimilation skaber man derfor en ensartning af samfundets medborgere. Denne form for samfundsregulering er meget aggressiv, da den underlægger minoritetskulturen et voldsomt forandringspres fra samfundets side. Det er altid minoritetskulturerne, der skal reguleres og omlægges til den dominerende majoritetskultur. Ordsproget "*skik følge eller land fly*" tager sit udgangspunkt i teorien om assimilation. Assimilation nævnes ofte indirekte i den politiske diskurs. Problemstillinger, hvor minoriteten skal acceptere gældende kulturelle betingelser fra samfundets side som f.eks. svinekød i daginstitutioner, svømmeundervisning i folkeskolen eller lovgivning mod burka og niqab, tager sit udgangspunkt i assimilation.

Segregation

Segregation nævnes også ofte indirekte i den politiske diskurs. Når debatten omhandler ghettoområder som Gellerupparken i Århus og Voldsmose i Odense og de problemer som opstår i disse områder, er det fordi segregation ofte fra politikernes side opfattes som negativt og uhensigtsmæssigt for samfundet⁸. Hvis man ønsker at skabe et samfund ud fra segregation, tillader man, at forskellige etniske grupper søger sammen i parallelsamfund. Dette kan ske enten frivilligt eller ufrivilligt. Hvis samfundet tvangsplacere og ikke tillader etniske familier bortflytning fra ghettoområderne, sker segregation ufrivilligt. Der vil derfor ofte herske sociale problemer og fattigdom, da familierne i ghettoområderne ofte er udenfor arbejdsmarkedet og det samfundsmæssige fællesskab. Ved segregation gøres der fra samfundets side intet forsøg på at involvere de forskellige etniske parallelsamfund i det nationale og samfundsmæssige fællesskab.

Integration

I modsætning til assimilation og segregation nævnes begrebet integration ofte direkte i den politiske diskurs. Fra politisk side henvises der til integrationspolitik. Ofte har denne integrationspolitik intet med integration at gøre og et begreb som assimilation ville være mere passende⁹. Den korrekte betegnelse af begrebet integration er, at man som etnisk minoritet tilhører og involveres i det nationale og samfundsmæssige fællesskab, men man fastholder sin kulturelle egenart. Ens kulturelle egenart vil derfor i modsætning til assimilation, ikke blive opslugt af den dominerende majoritetskultur og i modsætning til segregation involveres og deltager man aktivt i det nationale og samfundsmæssige fællesskab. Integration er derfor mere inddragende og anerkendende overfor de etniske minoritetsgrupper i samfundet, men samtidig effektiv da den bevirker, at de etniske minoritetsgrupper deltager aktivt i samfundet.¹⁰

Den samfundsmæssige og politiske diskurs determiner folkeskolens integrationsmæssige rolle og hvilke skolepolitiske tiltag, der bliver gennemført. Skal folkeskolen integrere eller assimilere minoriteterne gennem undervisningen? Som historielærer i den flerkulturelle skole må man forholde sig til undervisningens integrationspolitiske rolle. Jeg vil i det kommende afsnit redegøre for og analysere historiefagets integrationspolitiske rolle, samt det faktum at historie er et kulturformidlings fag.

⁸ <http://politiken.dk/debat/ECE1233321/vi-oensker-demokratisk-assimilation/>

⁹ <http://www.bt.dk/politik/soeren-pind-er-traet-af-integration>

¹⁰ Grundbog i kulturforståelse, Iben Jensen, kap. 8. Det flerkulturelle samfund

Historiefaget i den flerkulturelle skole

Formålsbestemmelserne for historiefaget

I Fællesmål 2009 for historiefaget optræder der to markante historiedidaktiske strømninger – absolut kronologi og historiebevidsthed. Disse didaktiske strømninger står stejlt overfor hinanden. Absolut kronologi er, udover i formålsbestemmelserne, også repræsenteret via en politisk udarbejdet historiekanon. Denne kanon skal eleverne tillære absolut kronologisk. I historiefagets formålsbestemmelser står der: **”Formålet med undervisningen er at udvikle elevernes kronologiske overblik, styrke deres viden om og forståelse af historiske sammenhænge og øve dem i at bruge denne forståelse i deres hverdags- og samfundsliv. Undervisningen skal gøre eleverne fortrolige med dansk kultur og historie.”**¹¹ Der er tydelige paralleller mellem historiefagets formålsbestemmelser og historiekanon. Historiefagets formålsbestemmelser vægter ligesom historiekanon kronologi og læren om dansk kultur og historie. Formålet er at styrke den danske kultur og give kulturelt sammenhængskraft ved, at etniske minoriteter tillærer sig viden om den danske kulturarv og historie. Historiefaget bliver derfor et middel til at opnå dette. Historiekanon kan derfor opfattes som et politisk værktøj til at opnå en mere effektiv integration eller assimilation af etniske minoritets elever igennem historieundervisningen i folkeskolen. Men hvad vil det sige at undervise i *”dansk kultur”*? Og hvad indebærer det? Der er ingen svar på disse spørgsmål i undervisningsvejledningen for historiefaget og det er problematisk. For hvorledes er det muligt at opfylde formålsbestemmelserne for historiefaget, hvis ikke det tydeliggøres, hvordan dette skal gøres i praksis? Det kræver en tydelig definition af begrebet *”dansk kultur”* og denne definition er langt mere kompleks end en politisk udarbejdet historiekanon. For at kunne beskæftige sig med begrebet *”dansk kultur”*, må man tillære sig en dybere forståelse af begrebet *”kultur”*. Jeg vil i næste afsnit redegøre for forskellige kulturforståelser, samt perspektiver disse kulturforståelser til historieundervisningen i folkeskolen.

Udover absolut kronologi skal historieundervisningen også styrke elevernes historiebevidsthed og identitetsudvikling. I historiefagets formålsbestemmelser står der: **”Undervisningen skal styrke elevernes historiske bevidsthed og identitet og give dem indsigt i, hvordan de selv, deres livsvilkår og samfund er historieskabte, og give dem forudsætninger for at forstå deres samtid**

¹¹ <http://www.uvm.dk/Service/Publikationer/Publikationer/Folkeskolen/2009/Faelles-Maal-2009-Historie/Formaal-for-fagets-historie>

og reflektere over deres handlemuligheder¹². Eleverne skal derfor udvikle historiebevidsthed og kendskab til de historiske processer. De skal vide, at historie skabes via et samspil mellem fortidsfortolkning, nutidsforståelse og fremtidsforventning. Derfor er mennesket både historie skabte, men også historie skabende. Udvikling af historiebevidsthed medfører styrkelse af elevernes identitet, da de vil opnå forståelse for deres situation via kendskab til egne historiske rødder.

Kultur og kulturforståelse

Man skal som historielærer i den danske folkeskole være kulturformidler. I

formålsbestemmelserne for historiefaget 2009 står der: *"Undervisningen skal gøre eleverne fortrolige med dansk kultur og historie"*¹³. Men hvad er *"dansk kultur"* og hvorledes

videreformidles dette? For at kunne besvare dette spørgsmål, kræver det først en definition af begrebet *"kultur"*.

En anerkendt definition af begrebet kultur er: *"Kultur er indbegrebet af de normer og værdier, vaner og traditioner, som udgør et menneskes identitet"*¹⁴. Identitet har derfor dybe rødder i kultur og kulturel påvirkning er med til at udvikle identitet. Kultur er aldrig individuel. Den skabes i et spændingsfelt af de sociale, politiske, religiøse, historiske og geografiske forhold. Kultur er derfor afhængig af sociale situationer og skabes aldrig alene. Ifølge kultursociolog Iben Jensen findes der to dominerede kultursyn – det *"beskrivende kulturbegreb"* og det *"komplekse kulturbegreb"*.

Det beskrivende kulturbegreb

Det beskrivende kulturbegreb arbejder ud fra tesen om, at kultur kan afgrænses og generaliseres. Ifølge det beskrivende kulturbegreb er det muligt at indkredse etniske og nationale kulturelle fællestræk, som er beskrivende for alle med samme etniske eller nationale tilhørsforhold og det er muligt at forklare deres handlinger ud fra disse kulturelle fællestræk. Kultur betragtes derfor som en ensartet og homogen størrelse. Ifølge det beskrivende kulturbegreb befinder kultur sig latent i individerne og ikke mellem individerne. Kultur afhænger derfor ikke af social interaktion, men vil

¹² <http://www.uvm.dk/Service/Publikationer/Publikationer/Folkeskolen/2009/Faelles-Maal-2009-Historie/Formaal-for-fagets-historie>

¹³ <http://www.uvm.dk/Service/Publikationer/Publikationer/Folkeskolen/2009/Faelles-Maal-2009-Historie/Formaal-for-fagets-historie>

¹⁴ Den lodrette beståen, Kap. 11 Religion - og kulturmødet i skolen, s. 221

automatisk nedarves fra tidligere generationers kultur. Kultur er derfor statisk og forandres langsomt.

Det komplekse kulturbegreb

Ifølge det komplekse kulturbegreb skabes kultur mellem individer via social interaktion. Kultur er derfor de værdier, som mennesker deler og forhandler med andre. Derfor er kultur ikke noget, der nedarves og ligger latent i individet, men noget som er under konstant udvikling. Ifølge det komplekse kulturbegreb er kultur ikke noget, man har, men noget man gør. Etniske grupper og nationer vil derfor bestå af mange forskellige kulturer. Derfor er det ikke muligt at stigmatisere og generalisere ud fra etnicitet eller nationalitet. I modsætning til det beskrivende kulturbegreb er kultur under konstant udvikling og forandring. Kultur kan ikke afgrænses til en fast enhed med ens værdier og normer. Derfor vil der ifølge det komplekse kulturbegreb være mange måder at være dansk på.¹⁵

Er det så overhovedet muligt at formidle dansk kultur i historieundervisningen? Ifølge det komplekse kulturbegreb er det yderst vanskeligt. Det danske samfund består af mange forskellige kulturer og det er derfor ikke muligt at afgrænse den danske kultur til en homogen størrelse. Jeg vil i senere i opgaven gennemgå en dybere analyse og diskussion af dette dilemma.

Historiekanon – argumentation for og imod

I år 2006 udarbejdede Bertel Haarder og en ekspertkommission kanonen for historiefaget.

Historiekanonen bestod af 29 specifikke punkter, hvor langt de fleste af kanonpunkter har hjem i dansk kultur og historie¹⁶. Historiekanonen skal ifølge Fællesmål 2009 udgøre 25 % af

historieundervisningen i folkeskolen og skal undervises ud fra absolut kronologi. Historiekanonen har dog været genstand for en hed debat siden offentliggørelse i år 2006 og mange eksperter har kritiseret den offentligt. Især Steffen Heiberg (*historiker*) og Bernard Eric Jensen (*historiker*) har

været forgangsmænd i kritikken imod historiekanonen. Således udtalte Steffen Heiberg: *”Det er historiekanon for dem, som drømmer sig tilbage til 1800-tallets smukke præstegårdshaver, men som næppe hjælper til at forstå verden af i dag”*.¹⁷ I kølvandet udtaler Bernard Eric Jensen:

”Historierapporten er blevet det borgerlige – nationale genrejningsprojekt der hele tiden har

¹⁵ Grundbog i kulturforståelse, kap. 1 kultur

¹⁶ <http://www.uvm.dk/Service/Publikationer/Publikationer/Folkeskolen/2009/Faelles-Maal-2009-Historie/Bilag-1-Folkeskolens-historiekanon>

¹⁷ Historie didaktik, Jens Pietras og Jens Aage Poulsen, s. 88

været Bertel Haarders hensigt. Kanonen er et forsøg på at få det nationale folkefællesskab til at stå stærkere i fremtiden¹⁸. Steffen Heiberg og Bernard Eric Jensen er derfor enige om, at historiekanonen er et integrationspolitisk værktøj til at styrke den nationale sammenhængskraft i Danmark. Via undervisning i dansk historie og dansk kultur opnår eleverne en identifikation med disse, og de vil derfor blive reguleret og ensliggjort gennem historieundervisningen. Historiekanonen kan derfor anses som et integrationspolitisk værktøj. I et multietnisk samfund som det danske med øget diversitet, er det ifølge tidligere undervisningsminister Bertel Haarder nødvendigt med en historiekanon til at give eleverne indsigt i den fælles danske kulturarv. Desuden sikres det, at eleverne efter de afsluttende prøver i 9. klasse opnår et fælles vidensgrundlag.¹⁹

Agnete Holst Andersen, der er formand for Historielærerforeningen for gymnasier og HF, er tværtimod skeptisk overfor historiekanonen. Hun mener, der er fare for nedprioritering af historielærernes metodefrihed. Derudover mener hun, at det vanskeliggøre elevcentreret undervisning, da man som historielærer skal tage udgangspunkt i en historiekanon og ikke den enkelte elev. Desuden mener hun ikke det styrker demokratisk undervisningen, da kanonpunkterne er fastlagt og skal undervises ud fra absolut kronologi. Derved nedprioriteres elevindflydelse i historieundervisningen og derfor demokratisk undervisning. Desuden mener hun, at der er fare for at marginalisere historiebevidsthedsundervisning, som er grundlæggende for at forstå de historiske processer. Undervisningen kan derfor komme til at bære præg af udenadslære, da man skal tillære kanonpunkterne kronologisk for at klare sig godt til de afsluttende eksamener. Dette er ikke hensigtsmæssigt for historieundervisningen og man risikerer derfor at gå på kompromis med kvaliteten af undervisningen.²⁰

Historiekanon og historiebevidsthed i et dannelsesteoretisk perspektiv

Historiebevidsthed og kronologi er begge repræsenteret i historiefagets formålsparagraf.

Kronologi er repræsenteret via en udarbejdet historiekanon, som skal følges slavisk og kronologisk. Der kan drages direkte paralleller mellem historiefagets formålsparagraf og dannelsesteori. Historiekanon kan perspektiveres til den klassiske material dannelsesteori, hvor

¹⁸ Historie didaktik, Jens Pietras og Jens Aage Poulsen, s. 88

¹⁹ Hvem ejer skolefaget historie? Anders Holm Thomsen, kap.2 For og imod kanon

²⁰ <http://www.b.dk/danmark/ny-historiekanon-folkeskolen-moeder-kritik>

dannelsesindholdet er de kanonpunkter, som skal tillæres. Jo flere kanonpunkter man tillærer sig, jo højere dannelsesniveau vil man opnå. Dannelse medfører aktiv og hensigtsmæssig deltagelse i det demokratiske samfund. Modsat kan historiebevidsthed perspektiveres til formal dannelsese teori som vægter metodetillæring. Historiebevidsthed er en metode eller et værktøj til at forstå den verden, man befinder sig i. Desuden giver det klarhed over handleformer og fremtidige muligheder. Ifølge formal dannelsese teori vil udvikling af historiebevidsthed, medføre dannelse og man vil via tillæring heraf, kunne agere hensigtsmæssigt i samfundet.²¹ Historiekanonen er, udover en lang række dannelsespunkter, også et politisk forsøg på, at styrke den danske nationale sammenhængskraft. Ved tillæring af kanonpunkterne vil man opnå dannelse, men også nationalkulturel assimilation. Det er Bertel Haarders integrationspolitiske ideologi og den reelle hensigt med historiekanonen.

Jeg vil i det kommende afsnit redegøre og analysere historiefaget som et identitetsmæssigt værktøj. Derudover vil jeg redegøre for identitetsteori samt perspektivere og analysere denne til den flerkulturelle skole, samt de udfordringer som derved medfølger.

Identitet i den flerkulturelle skole

Identitet igennem historiefaget

Historie og identitet hænger unægtelig sammen. Både historie og identitet skal forstås i en tidsdimension og det er kun muligt, at skabe og udvikle ens identitet, hvis man forholder sig til denne tidsdimension. Alene ved at tolke på fortiden er det muligt at opnå en forståelse for nutidens situation og alene ved at forholde sig til nutidens situation er det muligt at perspektivere og forme fremtidens forventninger. Samspelet mellem fortidsfortolkninger, nutidsforståelse og fremtidsforventninger kaldes historiebevidsthed. Ved at udvikle historiebevidsthed styrkes identiteten, da ens selvbillede i den historiske kontekst opbygges. Man vil derfor kunne forholde sig til egen rolle i den dynamiske historie og forstå netop ens eget udgangspunkt i denne. Bernard Eric Jensen beskriver i artiklen "*Historiebevidsthed og historie – hvad er det?*" Hvorledes historiebevidsthed og identitet er sammenkoblet: "*Det er gennem identitet, at der skabes*

²¹ Didaktiske modeller, Werner Jank og Hilbert Meyer, kap. 6

kontinuitet og sammenhæng i tid og rum, og det sker bl.a. ved at bruge en fortolkning af fortiden i nutiden med henblik på at forme fremtiden"²². Bernard Eric Jensen mener derfor, at og udvikling af historiebevidsthed medfører identitetsstyrkelse, og historieundervisningen skal derfor sigte mod at udvikle elevernes historiebevidsthed for at styrke deres identitet.²³

Den nationale historiekanon kan desuden opfattes som et middel til, at regulere elevernes identitet. Ved at undervise i dansk historie og dansk kultur, vil eleverne føle et tilhørsforhold til den danske kulturarv. Det er den integrationspolitiske tanke bag den nationale historiekanon. Historiekanonens får derfor en politisk slagside. Derfor bliver historiefaget et politisk middel til at opnå en vellykket integrationspolitik igennem historieundervisningen.²⁴

Identitet – statisk eller foranderligt?

Der har igennem tiden hersket forskellige opfattelser af identitet. De tidlige sociologer mente, at identitet var en unik statisk kerne iboende i mennesker. Denne identitetskerne forbliver uforandret igennem livet og man fødes og dør derfor med den samme kerneidentitet. Især blandt oplysningstidens tænkere gjorde denne opfattelse af identitet sig gældende²⁵. Kerneidentitet kan desuden perspektiveres til det beskrivende kulturbegreb, hvor man opfatter kultur som statisk og uforanderligt. Kultur vil derfor være noget som findes i individet og skabes ikke mellem individer via social interaktion. Det beskrivende kulturbegreb harmonerer derfor glimrende med kerneidentitet.²⁶

Moderne sociologer har en mere konstruktiv opfattelse af identitet. Den britiske sociolog Anthony Giddens (f. 1938) beskriver identitet som en social konstruktion. Identitet er derfor ikke noget man har, men noget man skaber via socialt samspil med ens medmennesker. Ens medmennesker kan enten acceptere eller forkaste den konstruerede identitet. Man er derfor som individ på usikker grund i identitetsarbejdet, da ens konstruerede identitet afhænger af medmenneskernes accept. Da identitet er en social konstruktion, er der ifølge Giddens ikke tale om en statisk kerneidentitet. Identitet ændrer sig igennem hele livet og afhænger af, hvilke sociale arenaer man befinder sig i.

²² Historiebevidsthed og historie – hvad er det, Bernard Eric Jensen, s. 7

²³ Historiebevidsthed og historie – hvad er det, Bernard Eric Jensen

²⁴ Historie didaktik, Jens Pietras og Jens Poulsen. S. 84 - 93

²⁵ Grundbog i kulturforståelse, kap. 5 kulturel identitet

²⁶ Grundbog i kulturforståelse, kap. 1 kultur

Sociale arenaer kan være familie, skole, fritidsklubber, klassekammerater mm. Det er endda muligt for individet at besidde flere identiteter ifølge Giddens og man kan frit vælge mellem disse identiteter med henblik på, hvilke sociale arenaer man befinder sig i. Man vælger derfor den identitet som, er mest hensigtsmæssig til de pågældende sociale arenaer.²⁷ Giddens teori om identitet kan perspektiveres til det komplekse kulturbegreb, hvor kultur opfattes som foranderligt og afhængig af sociale situationer. Kultur findes derfor ikke i individet men mellem individer²⁸. Men hvilken betydning har Giddens teori om identitet for identitetsudviklingen i den flerkulturelle skole? Og forløber minoritetslevernes identitetsarbejde helt problemfrit? Jeg vil analysere og diskutere dette dilemma senere i opgaven.

Kulturel identitet i det multietniske samfund

Menneskers identitet opbygges ikke i et socialt vakuum. Identitet kan kun dannes og udvikles i samspil og dialog med andre. Ved spejling af egne normer, holdninger og værdier med andres, udvikles og opbygges identitet, da man udfordrer egne værdier og holdninger. Denne proces er meget følsom, da man blottilægger sin egen identitet. Man er nødt til at investere dele af sig selv, for at udvikle identitet i samspil med andre. Enes medmennesker kan enten acceptere eller forkaste det investerede. Derfor er man på usikker grund.²⁹

Kulturel identitet er tæt forbundet med kollektiv identitet. Kollektiv identitet bygger på de fælles identifikationer individets føler at have med andre medmennesker. Individet har derfor større tilbøjelighed til, at identificere sig med individer de føler fællestræk med. Kollektive fællestræk indenfor samfundet kan være etnicitet, religion m.m.³⁰.

Kollektiv og kulturel identitet har ofte stor betydning for etniske minoritetsgrupper i samfundet. Da mange minoritetsgrupper lever i parallelsamfund i ghettoområder og reelt set er uden for det nationale og samfundsmæssige fællesskab, har de ofte kun deres etniske og kulturelle identitet, at støtte sig til. De risikerer derfor at overidentificere sig med denne. Dette kan medføre overdrevet dyrkelse af oprindelseskulturen og gør integrationsarbejdet vanskeligt.

²⁷ Gyldendals psykologi håndbog, kap. 7 ungdom og identitet

²⁸ Grundbog i kulturforståelse, kap. 1 kultur

²⁹ Historiebevidsthed og historie – hvad er det? S. 7 og 8

³⁰ C. R. Jørgensen, Identitet, kapitel 2 samt R. Thornberg, Det sociale liv i skolen, kapitel 6

Truet på ens identitet

Vedvarende negativ politisk diskurs af etniske minoritetsgrupper og deres normer, værdier og ageren i samfundet kan medføre samfundsmæssig splittelse. De etniske minoritetsgrupper kan igennem negative diskurs opleve en trussel mod deres oprindelseskultur og derfor deres kulturelle identitet. Manglende anerkendelse fra samfundet kan medføre overdrevet dyrkelse af oprindelseskulturen, da man føler kulturen og identiteten er truet. I værste fald betyder det isolation og forkastelse af samfundets gældende værdier og normer. Man risikerer derfor at skabe et samfund med øget segregation, hvor etniske minoritetsgrupper isoleres og konstruerer parallelsamfund uden at involvere sig i det nationale og samfundsmæssige fællesskab. Dette er ikke gunstigt, da det medfører øget samfundsmæssig splittelse og skader integrationsarbejdet.

Politisk pres og ønske om assimilation af etniske grupper i samfundet kan også medføre segregation. Ved alene at tillægge majoritetens værdier og normer betydning og presse minoriteten til assimilation og opgivelse af oprindelseskulturen skabes samfundsmæssig segregation. Minoriteten vil derved føle, at oprindelseskulturen er truet og de vil derfor forsvare denne. Dette gøres via overdreven identifikation med oprindelseskulturen og isolation³¹. I skolepolitisk regi skal man derfor være varsom med, hvilke tiltag der vedtages for at skabe en hensigtsmæssig samfundsregulering. Ønsker man at eleverne skal opretholde deres kulturelle egenart, eller skal de assimileres i det danske samfund og den danske kultur? Og hvad er mest hensigtsmæssig? Det er disse spørgsmål man må forholde sig til som lærer i den flerkulturelle skole.

Jeg vil i det kommende afsnit gennemgå en dybere analyse af identitet, kultur og historie i den flerkulturelle skole.

³¹ Kari Spernes – Den flerkulturelle skole i bevægelse s. 130-133

Identitet, kultur og historie i den flerkulturelle folkeskole

Historiebevidsthed - grundlag for identitetsarbejdet

Tidligere i denne opgave har jeg redegjort for historiebevidsthed som et nyttet værktøj til, at forstå og udvikle elevernes identitet med. I den flerkulturelle skole er der større risiko for, at elever vil opleve identitetskonflikter. Derfor er det især vigtigt at udvikle elevernes historiebevidsthed i den flerkulturelle skole. Eleverne vil, ved udvikling af historiebevidsthed, opnå forståelse for de historiske dynamiske processer. De vil erkende, at historie ikke er statisk, men i konstant udvikling og forandring. De vil opnå nutidsforståelse via fortidens fortolkninger og via fortidens fortolkninger og nutidens forståelser, vil de kunne perspektivere til fremtidens forventninger og handlemuligheder. Eleverne vil derfor, opnå en bedre forståelse for deres aktuelle situation og dette styrker deres identitetsarbejde. Som historielærer i den flerkulturelle skole er det derfor især vigtigt at styrke minoritets elevernes historiebevidsthed.³²

Den danske kultur i historieundervisningen

Tidligere i denne opgave har jeg redegjort for historiefagets formålsbestemmelser og især det faktum at historiefaget er et kulturformidlings fag. Denne kulturformidling er normativ, da det især er den danske kultur, der skal formidles. Men hvad er "dansk kultur" og hvorledes kan "dansk kultur" formidles i den flerkulturelle skole? På det punkt er undervisningsvejledningen for historiefaget mangelfuld. Dansk kultur er, efter min overbevisning, ikke defineret tilstrækkeligt i denne vejledning. Som historielærer er man derfor nødsaget til selv at definere og videreformidle sin egen vurdering og overbevisning af, hvad dansk kultur indebærer. Det kan ikke være hensigtsmæssigt for kvaliteten af historieundervisningen.

Men kan dansk kultur overhovedet afgrænses og generaliseres til en homogen ens størrelse? Og er det muligt at finde nationalkulturelle fællestræk, som er specifikt danske? Ifølge kultursociolog Iben Jensen hersker der to dominerede opfattelser af begrebet kultur – det beskrivende

³² Historie og historiebevidsthed – hvad er det? Bernard Eric Jensen

kulturbegreb og det komplekse kulturbegreb³³. Deres opfattelse af kultur er vidt forskellig fra hinanden. Ifølge det beskrivende kulturbegreb er det muligt at afgrænse og generalisere kultur indenfor ethniciteter og nationer. Man kan derfor blotlægge nationalkulturelle fællestræk, som er unikke for det danske samfund og befolkning. Det er derfor muligt at formidle dansk kultur igennem historieundervisningen, da det er muligt at afgrænse dansk kultur til en ens og homogen størrelse. Ifølge det komplekse kulturbegreb er det ikke muligt at afgrænse dansk kultur til en ens homogen størrelse. Danmark vil ifølge det komplekse kulturbegreb bestå af mange kulturer og det er ifølge det komplekse kulturbegreb praktisk talt umuligt at kategorisere og favorisere kulturer som mere eller mindre danske. Forsøget herpå må kategoriseres som politisk smagsdommerrig ifølge det komplekse kulturbegreb. Dette vanskeliggør tydeligvis formidling af dansk kultur i historieundervisningen.

Historielærerne på Ellekærskolen mente, at undervisning i dansk historie kan repræsentere dansk kultur igennem historieundervisningen. De opfatter derfor dansk kultur som noget, der ligger latent i de nationale historiske begivenheder. Det var ikke muligt for dem, at definere begrebet "dansk kultur" mere konkret. Desuden mente de at demokrati, kvindefrigørelse og velfærdstaten kan repræsentere dansk kultur og man bør derfor undervise i disse emner.

Historiekanoen og betydning heraf

Den udarbejdede historiekanon har stor betydning for historiefagets dannelsesindhold. Den dikterer 25 % af historiefagets indhold og derved begrænser historielærernes metodefrihed. Men ikke desto mindre anses historiekanonens som et vellidt og brugbart værktøj blandt mange historielærere. Over halvdelen, af de adspurgte historielærere i Claus Haas og Carsten Tage Nielsen undersøgelse af historiefaget fra år 2012³⁴ mener at historiekanonens er en faglig styrkelse af historiefaget. Mange historielærere har åbenbart tørstet efter en rettesnor for historiefagets indhold og de har opnået dette via historiekanonens. Dette er også tilfældet på Ellekærskolen, hvor historielærerne anser historiekanonens som et nyttigt værktøj i historieundervisningen. Den bruges både som en rettesnor i undervisningen, men også som et værktøj til at styrke den fælles kulturelle identitet. Historielærerne mener, at eleverne via undervisning i de nationale

³³ Grundbog i kulturforståelse, kap. 1 kultur

³⁴ Historieundersøgelsen, Præsenteret for Historielærerforeningen ved Lærerruddannelsen, Jelling -13. april 2012, S. 23

kanonpunkter opnår en identifikation med den danske kulturarv og derved føler et tilhørsforhold til det danske samfund. Historiekanonen bruges derfor også som et integrationsværktøj på Ellekærskolen. Som tidligere nævnt i denne opgave er Bertel Haarders tanke med historiekanonen netop dette. I takt med at det danske samfund oplever øget kulturel diversitet, er det ifølge Bertel Haarder nødvendigt med en national historiekanon til at styrke den danske historie og kulturarv. Beskæftigelse med nationale kanonpunkter medfører ifølge Bertel Haarder en bedre forståelse for den danske kultur, samt gør eleverne til aktive medborgere i det danske samfund. Som tidligere nævnt er historikerne Steffen Heiberg og Bernard Eric Jensen dybt uenige med Bertel Haarder. De anser ikke historiekanonens dannelsesindhold, som brugbar med henblik på det senmoderne og globaliserede samfund eleverne befinder sig i. De mener, at historiekanonen *romantificerer* historien og udelukkende har styrkelse af den nationalkulturelle identitet som undervisningsmål. Desuden har kanonpunkterne en ubetydelig betydning i elevernes livsverden. De mener derfor at historiefaget bliver taget som gidsel i Bertel Haarders integrationspolitiske skoleprojekt.

Men hvilke konsekvenser kan den ensidige dyrkelse af det nationalkulturelle, have for identitetsudviklingen i den danske flerkulturelle folkeskole? Ifølge den norske kultur sociolog Kari Spernes kan det have negative konsekvenser for minoritets elevernes identitet udvikling. Ved udelukkende at tillægge den dominerende majoritetskultur betydning og marginalisere minoritets elevernes oprindelseskultur, kan man ifølge Kari Spernes øge asymmetrien i folkeskolen. Man risikerer derved, at etniske minoritets elever og deres familier føler, at deres kulturelle rødder bliver marginaliseret og truet³⁵. En naturlig reaktion på dette er overdreven identifikation med oprindelseskulturen. Denne overdrevne identifikation med oprindelseskulturen kan medføre segregation, isolation og øget samfundsmæssig splittelse. Man skal derfor være varsom med ikke at marginalisere minoritetens etniske og kulturelle baggrund som historielærer i den flerkulturelle skole. Anerkendelse er derfor et nøgleord i den flerkulturelle skole. Historiekanonens ensidige fokusering på det nationalkulturelle undervisningsindhold, kan derfor i værste fald, have den modsatte effekt end ønsket. Man risikerer derfor, at skabe et samfund præget af segregation og samfundsmæssig splittelse og dette er naturligvis ikke ønskværdigt.

³⁵ Kari Spernes, Den flerkulturelle skole i bevægelse s. 130 - 133

Etniske unge og identitet

Unge identitetsarbejde er præget af stor usikkerhed. Da identitet ifølge Giddens er en social konstruktion, skabes denne ud fra ønsket om accept og anerkendelse fra ens medmennesker. Man er derfor i identitetsarbejdet i en særdeles sårbar situation. Som etnisk minoritet i den flerkulturelle skole er man især på usikker grund. Da man tilhører en minoritet og repræsenterer en etnicitet og kultur under konstant forandringspres fra samfundet, vil man opleve en større grad af følsomhed og usikkerhed i kulturmødet med majoriteten. Ens etnicitet og kulturelle rødder bliver investeret i dette kulturmøde og disse kulturelle rødder har tilbøjelighed til at blive forkastet, da man repræsenterer en minoritetskultur under konstant forandringspres. Der hersker en naturlig asymmetri mellem den dominerende majoritetskultur og minoritetskulturen og denne asymmetri kan være u hensigtsmæssig for minoritetskulturen. Derfor kan selv små integrationspolitiske tiltag, opfattes som voldsomme og grænseoverskridende af minoritetskulturene. Man skal derfor, som historielærer i den flerkulturelle skole, være varsom med alene at tillægge den dominerede majoritetskultur alt værdi og derved marginalisere minoritetskulturene. Man må som historielærer anerkende og acceptere elevernes forskelligheder, da man via anerkendelse skaber de bedste rammer for hensigtsmæssig integration og identitetsarbejde i folkeskoleregi. Alle elever er forskellige uanset etnicitet og nationalt tilhørsforhold.³⁶

Desuden skal man, som lærer i den flerkulturelle skole, være varsom med ikke at fastlåse minoritets elever i generaliserede holdninger og forestillinger om deres etnicitet og deres oprindelseskultur. Selvom minoritets eleveres selvbillede er dansk og de føler sig danske, kan generaliserende og stigmatiserende opfattelser af deres etnicitet og oprindelseskultur, fastlåse deres identitetsarbejde. De vil derfor ikke, føle sig anerkendt som danske, fordi deres udseende forbindes med kategorien etnisk minoritet. Deres identitet vil blive marginaliseret og fastlåst. Selvom deres normer, værdier og holdninger harmonerer med de grundlæggende normer, værdier og holdninger i det danske samfund, har det ingen betydning for de generaliserende og stigmatiserende opfattelser af, hvordan nydanskere agerer i samfundet. Dette kan medføre en følelse af magtesløshed blandt etniske minoriteter. Medier og politikere har skabt dette

³⁶ Gyldendals psykologi håndbog, Lene Hauge og Mogens Brørup, s. 176 – 178 etnisk identitet & Den lodrette beståen, s.236 - 238

stigmatiserede billede af nydanskere ved den ensidige og gentagende diskurs om integrationsproblematikker, ghettodannelse og modvilje mod at lade sig integrere. Den manglende tolerance og anerkendelse af hinandens forskelligheder har skadet dansk integrationspolitik.³⁷

På Ellekærskolen er historielærerne opmærksomme på, minoritets elevernes frygt for ikke at blive anerkendt som værende danske på grund af deres anderledes udseende. Minoritets eleverne fastholder derfor ifølge historielærerne en stærk etnisk og kulturel identitet. Desuden blev minoritets eleverne på Ellekærskolen følelsesmæssig påvirket af mediernes negative omtale af nydanskere. Her nævnte historielærerne en episode under "Muhammed krisen" hvor en elev, med en anden etnisk baggrund, var misfornøjet over at folk stirrede på ham i bussen. Han følte at det var på grund af den igangværende "Muhammed krise". Historielærerne nævnte op til flere episoder, hvor tilfældige mennesker på gaden råbte ukvemsord efter skolens minoritets elever. Disse episoder er med til at fastlåse minoritets elevernes identitetsarbejde øge frygten for manglende accept og anerkendelse fra det danske samfund. Ifølge rosenthaleffekten lever mennesker op til de forventninger, som ens omgivelser har til en. Hvis man, som lærer i den flerkulturelle skole, på forhånd har fastlåste og forudbestemte forventninger til hvorledes minoritets elever agerer i samfundet, lever elever ifølge rosenthaleffekten op til disse forventninger. Derfor er det skadeligt at have forudbestemte negative forventninger til elevernes ageren i skoleregi³⁸.

Som historielærer i den flerkulturelle skole skal man være varsom med at fokusere på etnicitet og national og kulturelbaggrund. Dette kan medføre ubevidst fastlåsnings og generaliserende forestillinger om etniske minoritetsgrupper i samfundet. Dette er ikke hensigtsmæssigt for minoritets elevernes identitetsarbejde. Man må, som lærer i den flerkulturelle skole, stræbe efter at skabe de bedste betingelser for elevernes identitetsarbejde igennem elevernes skolehverdag. Dette kan gøres ved ikke at fastlåse dem i allerede forudbestemte forestillinger om deres etnicitet og kulturelle baggrund. Alle elever er forskellige uanset etnicitet og national baggrund. Man må derfor som historielærer stræbe efter at besidde det komplekse kultursyn. Ifølge det komplekse kultursyn udvikles kultur via de værdier og holdninger, som skabes mellem mennesker. Derfor

³⁷ Den flerkulturelle skole i bevægelse, Kari Spernes, s. 121 – 133

³⁸ Elevens verden, Gunn Imsen, s. 365 – 367, sociale forventninger

udvikles kultur via social interaktion imellem mennesker og kan ikke fastlåses til etnicitet eller nationalkulturel baggrund. Ved at besidde det komplekse kultursyn skaber man de bedste forudsætninger for et ligeværdigt møde med etniske minoritets elever i skoleregion.

Familien og skolen – Et krydspres

Ifølge den britiske sociolog Anthony Giddens (f. 1938) er identitet en social konstruktion, som individet opbygger i forsøget på, at opnå accept fra ens medmennesker. Medmenneskerne kan enten anerkende eller forkaste den opbyggede identitet. Ifølge Giddens er identitet derfor ikke statisk og det er muligt for individet at ændre sin identitet med henblik på, hvilke sociale arenaer individet deltager i og hvorledes det er socialt acceptabelt at agere i disse sociale arenaer. Identitet kan derfor ændres og tilpasses.³⁹

Ved perspektivering af Giddens teori om identitet til den flerkulturelle skole, er det tydeligt at minoritets elever, ligesom sine etniske danske klassekammerater, kan tilpasse sig deres identitet med henblik på, hvorledes det er socialt acceptabelt at agere i de forskellige sociale arenaer. De vil derfor kunne agere anderledes i familiesammenhæng end med klassekammeraterne i skolen. Med klassekammeraterne i skolesammenhæng gælder andre normer og regler end i familien. Det er derfor ikke hensigtsmæssigt for individet at agere på samme måde i de pågældende sociale arenaer, og individet bliver derfor nødsaget til at tilpasse sin identitet.

Men forløber identitetsarbejdet i den flerkulturelle skole så helt problemfrit? - Ikke altid. Godt nok har minoritets elever muligheden for at tilpasse sin identitet til de sociale arenaer, men de sociale arenaer er meget forskellige og ligger lang fra hinanden. Familien, som repræsenterer oprindelseskulturen, ønsker ikke, at deres børn skal glide væk fra dem. De er bange for at miste deres kulturelle rødder og deres børn til det danske samfund. Frygten, for at barnet bliver assimileret og derved forsvinder fra det stærke kollektive familiebånd, som præger mange familier med en mellemøstlig kulturel baggrund, er stor. Etniske familier frygter derfor, at deres børn bliver for "danske". Historiefaget, klassekammeraterne og skolen repræsenterer den dominerede majoritetskultur. De kræver, at minoritets eleverne deltager aktivt i skolehverdagen. Desuden skal undervisningen gøre minoritets eleverne til aktive demokratiske medborgere i det danske

³⁹ Gyldendals psykologi håndbog, kap. 7 ungdom og identitet

samfund.⁴⁰ Det kræves derfor, at minoritets eleverne tilpasser sig de dominerende værdier og normer, som præger det danske samfund. Den udarbejdede historiekanon er et skolepolitisk forsøg derpå. Da det danske samfund, skolen samt minoritetsfamilier underlægger minoritets eleverne et modsatrettet forventningspres, kan dette "krydspres" gøre minoritets elevernes identitetsarbejde vanskeligt og konfliktfyldt. Minoritets eleverne ønsker på den ene side, at leve op til familiens idealer om opretholdelse af traditioner, normer og værdier fra oprindelseskulturen. Samtidig ønsker de også anerkendelse fra deres klassekammerater. Man er derfor som minoritets elev presset til, at fortage betydelige identitetstilpasninger fra de sociale arenaer og dette kan medføre fortvivlelse og identitetskonflikter.⁴¹

På Ellekærskolen anerkender historielærerne, at dette "krydspres" kan medføre identitetskonflikter og fortvivlelse for minoritets eleverne. De beskriver desuden, at eleverne hverken føler sig helt danske eller helt arabiske og de derfor er fanget i et identitetsmæssigt ingenmandsland. De er desuden bevidste om, at minoritets eleverne kræver mere støtte i identitetsarbejdet end deres etnisk danske klassekammerater. De har desuden et større behov for at lade sig spejle i lærerne på Ellekærskolen. Historielærerne på Ellekærskolen er bevidste om, at der kan være sammenhæng med dette og samfundet og familiens modsatrettede forventningspres til minoritets elever.

Men hvordan kan man som historielærer i den flerkulturelle skole, støtte minoritets eleverne i dette "krydspres"? Og hvorledes kan det minimeres? Den canadiske filosof Charles Taylor forsøger at give et konstruktivt svar på dette dilemma via begrebet "anerkendelse". Charles Taylors teori udspringer af tesen om, at vi mennesker ikke kan leve uden anerkendelse. Hvis ikke man føler sig anerkendt, kan det føre til manglende selvværd og psykisk invaliditet. Man vil derfor blive marginaliseret og ude af stand til at kunne agere hensigtsmæssigt i samfundet.⁴² Som historielærer i den flerkulturelle skole er det derfor yderst nødvendigt at anerkende elevernes forskelligheder. Derved skabes hensigtsmæssige og skånsomme rammer for elevernes identitetsarbejde. Anerkendelse, dialog og oplysning skal desuden gennemsyre skolehjem samarbejdet. Nourredine Bougessasa (f. 1967 PD i projektledelse og organisation) mener, at

⁴⁰ <http://www.uvm.dk/Service/Publikationer/Publikationer/Folkeskolen/2010/Faelles-Maal-2009-Elevenes-alsidige-udvikling/Folkeskolens-formaalsparagraf>

⁴¹ Elevens verden, Gunn Imsen, s. 382 - 383

⁴² Den lodrette beståen, I. T. Barrett, M. P. Jellesen, V. G. Thomsen, kap. 11 Religions- og kulturmødet i skolen

manglende kendskab til det danske skolesystem, af familier med en anden etnisk oprindelse end dansk, er med til, at skabe et problematisk skolehjemssamarbejde. Derfor er dialog og oplysning en vigtig del af skolehjemssamarbejdet. Hvis etniske familier ikke har kendskab til det danske skolesystem og føler sig fremmedgjort overfor det, kan det medføre utryghed, dårligt samarbejde og i værste tilfælde modarbejdelse. Derfor er det meget vigtigt at oplyse via et konstruktivt og anerkendende skolehjemssamarbejde.⁴³

Diskussion

Diskussion og opsummering

Ungdommen er en usikker periode i menneskets liv. I ungdommen udvikles menneskets identitet og man er i denne livsfase meget følsom overfor omgivelsernes påvirkning. Hvem er jeg og hvor er jeg på vej hen? Disse spørgsmål skal man forholde sig til i ungdommen og svarene på disse spørgsmål definerer ens identitet. Som etnisk minoritet i det multietniske samfund kan identitetsarbejdet være mere problematisk og konfliktfyldt. Man står mellem to meget forskellige verdener – den kollektive kulturelle familiebaggrund og det individualistiske senmoderne samfund. Disse to verdener er meget forskellige og nogle minoritetsunge føler sig tvunget til at vælge side. Skal de svigte familien eller samfundet? Forhåbentlig ingen af delene.

Som historielærer i den flerkulturelle skole bør man aktivt støtte minoritets eleverne i ungdommens svære identitetsarbejde. Dette kan gøres via rådgivning samt spejlinger af læreren som hensigtsmæssig rollemodel. Eleverne vil ubevidst spejle sig i lærerne, da lærerne ofte er elevernes nærmeste repræsentant for det danske samfund. Det er derfor særdeles vigtigt, at fremstå som en hensigtsmæssig rollemodel i den flerkulturelle skole. Man bliver automatisk "ambassadør" for det danske samfund og eleverne vil via egne spejlinger i læreren opnå kendskab til, hvorledes det er positivt, at agere i det danske samfund.

Historielærerne på Ellekærskolen forsøgte at støtte, rådgive og vejlede de etniske unge på den mest hensigtsmæssige måde. Som lærer i den flerkulturelle skole bruger man mange ressourcer på minoritets elevernes identitetsarbejde. Man må prioritere elevernes identitetsarbejde højt, da vellykket identitetsarbejde medfører gode betingelser for integrationsarbejdet i folkeskolen. Når

⁴³ Kvan 73 integration i skolen, Nourredine Bougessasa, Integration set i et teoretisk perspektiv

minoritetseleverne er i stand til at definere sig selv, er det muligt at fremsætte handleplaner for fremtidens positive udvikling, med henblik på at agere aktivt i det demokratiske samfund.

Et centralt og vigtigt begreb i det multietniske samfund er anerkendelse. Som lærer i den flerkulturelle skole, bør man møde minoritetseleverne og deres familier med anerkendelse. Gennem anerkendelse af hinandens forskelligheder, skabes de bedste rammer for et ligeværdigt skolehjemsamarbejde med elevens positive vækst i centrum. Via anerkendelse og oplysning kan man desuden formindske det "krydspres", minoritetseleverne kan opleve, de befinder sig i. "Krydspreset" opstår, når minoritetsfamilierne ikke føler, deres etniske og kulturelle rødder bliver accepteret. Med anerkendelse og accept af hinandens forskelligheder vil "krydspreset" minimeres, da minoritetsfamilierne ikke længere vil føler, deres kulturarv og kulturelle rødder bliver truet. Derfor er assimilation en uhensigtsmæssig samfundsmodel, da den er aggressiv og ikke anerkender kulturelle forskelligheder i samfundet. Assimilation vil derfor skabe større splittelse mellem minoriteten og majoriteten og derved skabe segregationstilstande, hvor minoritetskulturerne isolerer sig i parallelsamfund og undgår at deltage aktivt i samfundet. Man må derfor bestræbe sig efter at skabe integration, hvor de kulturelle forskelligheder anerkendes og inddrages i samfundet til glæde for alle i det samfundsmæssige og nationale fællesskab.

Mange af Ellekærskolens elever kommer fra såkaldte parallelsamfund. Såkaldte parallelsamfund eller ghettoområder skader det integrationsmæssige arbejde i Danmark. For at skabe vellykket integration må kulturerne i samfundet involveres med hinanden. Vellykket integration opnås derfor ikke via isolation af minoritetskulturer i ghettoområder. Mange familier i ghettoområder er udenfor arbejdsmarkedet og deltager derfor ikke aktivt i det danske samfund. De har mistet troen på, at det danske samfund kan tilbyde dem en værdig tilværelse. Derfor søger mange unge fra ghettoområderne ind i bandemiljøet, da de føler, at den kriminelle udvej er den eneste mulighed for at opnå succes i livet⁴⁴. Man har som samfund og skole pligt til, at drage omsorg for disse unge, så de ikke føler sig nødsaget til at vælge den kriminelle udvej. Manglende anerkendelse har skabt segregationslignende tilstande i visse områder i Danmark. Ellekærskolen er et levende eksempel på dette.

⁴⁴ <http://www.b.dk/bander/regeringen-svifter-bandeindsats>

Tidligere i denne opgave har jeg perspektiveret begrebet "dansk kultur" til Iben Jensens komplekse kulturbegreb. Historiefaget er et kulturformidlings fag, hvor især dansk kultur skal formidles. Ifølge det komplekse kulturbegreb kan kultur ikke begrænses til etnicitet eller nationalitet. Dette vanskeliggør ifølge det komplekse kulturbegreb undervisning i dansk kultur. Hvis kultur ikke kan generaliseres til etnicitet eller nationalitet, er det praktisk talt umuligt, at undervise i "dansk kultur". "Dansk kultur" bliver derfor et sprængfarligt politisk begreb, som kan benyttes til politisk smagsdommerig, men uden en reel faglig begrundelse.

Det komplekse kultursyn er i sin ekstreme grad yderst radikal. Jeg har svært ved at acceptere, at der ikke er værdier, som den danske befolkning kan nå til konsensus omkring og at disse værdier ikke kan repræsentere "dansk kultur". Her tænker jeg især på demokrati og ligeværd. Men er disse værdier specielt danske? Og kan undervisning i disse emner repræsentere dansk kultur? Historielærerne på Ellekærskolen mener dette og det vil jeg til dels give dem medhold i. Demokrati kan efter min overbevisning, ikke defineres som specifik dansk. Det danske samfund er dog baseret på de demokratiske værdier, men den demokratiske styreform blev ikke opfundet i Danmark. Den moderne demokratiske styreform udspringer af de tanker og holdninger som opstod under den franske revolution i årene 1789 – 1799.⁴⁵ Det danske samfund kan derfor ikke tage æren for, at være demokratiets grundlægger. Men da det danske samfund er baseret på de demokratiske værdier, mener jeg, at undervisning i demokrati og de demokratiske processer kan repræsentere den danske kultur. Jeg føler dog ikke, at dansk kultur er blevet tilstrækkeligt defineret. Som historielærer er man derfor nødsaget til, at formidle sin egen subjektive vurdering af, hvad dansk kultur indbefatter. Dette er ikke hensigtsmæssigt for kvaliteten af historieundervisningen.

Ifølge Fællesmål for historiefaget 2009 skal historiekanonen benyttes som et værktøj til, at give eleverne kendskab til dansk historie og kultur.⁴⁶ Jeg har dog svært ved, at anerkende det glansbilledportræt som historiekanonen tegner af dansk kultur. Jeg mener ikke, at mange af disse kanonpunkter kan repræsentere den danske globaliserede virkelighed og derved dansk kultur. Desuden vil eleverne ikke opnå nogen betydelig faglig værdig ved undervisning i disse

⁴⁵ Politikens verdenshistorie, Svend Skovmand, s. 264 - 269

⁴⁶ <http://www.uvm.dk/Service/Publikationer/Publikationer/Folkeskolen/2009/Faelles-Maal-2009-Historie/Formaal-for-fagets-historie>

kanonpunkter. Jeg mener derudover, at der er åbenlyse fejl og mangler i historiekanon. Samarbejdspolitikken under 2. verdenskrig, fristaden Christiania og ungdomsoprøret er helt fravalgt som kanonpunkter⁴⁷. Man kan derfor mistænke Bertel Haarder og ekspertkommissionen for, at manipulere med historien for derved opnå den redigerede version af historien, som netop de ønsker. Men er det muligt at lære af historien og de fejltagelser, der er blevet truffet igennem tiden, når historien bevidst manipuleres? Det mener jeg ikke og det kan efter min overbevisning aldrig retfærdiggøres. Derved risikerer historiefaget at miste sin betydning og kommer til, at fremstå hult, tomt og meningsløst. Man skal lære af historien og man lærer ikke af en politisk manipuleret historiekanon.

Styrkelse af elevernes historiebevidsthed kan ifølge Bernard Eric Jensen styrke elevernes identitetsarbejde⁴⁸. Som historielærer i den flerkulturelle skole bør man derfor stræbe efter at styrke elevernes historiebevidsthed. Eleverne vil via kendskab til historiens dynamiske processer, opnå forståelse for deres eget udgangspunkt i historien, og de vil derved kunne perspektivere til fremtidige positive handlings- og udviklingsmuligheder. Historielærer på Ellekærskolen var bevidste om elevernes højtudviklede historiebevidsthed. De argumenterede for, at minoritets eleverne følte, de indirekte var del af en konflikt i Mellemøsten. Derfor er de, ifølge historielærerne, mere aktive deltagere i historien end deres etnisk danske klassekammerater. Dette har, ifølge historielærerne på Ellekærskolen, styrket deres historiebevidsthed. De er derfor bevidste om deres historiske rødder og tolkede på disse for, at forstå deres nutidige position i historien. Disse processer, mener jeg, bærer tydelig præg af højtudviklet historiebevidsthed. Jeg mener derfor, at disse elever har gode muligheder for et harmonisk og robust identitetsarbejde.

Konklusion

Jeg har i denne opgave forsøgt, at give en konstruktiv besvarelse af min problemformulering som omhandler identitetsudvikling og historiebevidsthed i den flerkulturelle skole. Jeg har gennem disse overvejelser nået frem til tre hovedpunkter, som jeg finder det hensigtsmæssigt, at forholde sig til, når man har elevernes identitetsudvikling og historiebevidsthed som mål for

⁴⁷ <http://www.uvm.dk/Service/Publikationer/Publikationer/Folkeskolen/2009/Faelles-Maal-2009-Historie/Bilag-1-Folkeskolens-historiekanon>

⁴⁸ Historie og historiebevidsthed – hvad er det?, Bernard Eric Jensen

historieundervisningen. Disse tre punkter er: **1.** Anerkender elevernes forskelligheder, **2.** Udvikle elevernes historiebevidsthed, **3.** undgå at stigmatisere og fastlåse etniske minoriteter.

Anerkende elevernes forskelligheder

Det er yderst vigtigt at føle sig anerkendt. Ifølge den canadiske filosof Charles Taylor er det endda livsnødvendigt. Hvis ikke man føler sig anerkendt, vil det resultere i lavt selvværd og psykiske problemer. Derfor er anerkendelse især et nøgleord i den flerkulturelle skole. Som historielærer i den flerkulturelle skole bør man møde minoritets eleverne og deres familier med anerkendelse og imødekommenhed. Derved skabes og opbygges et hensigtsmæssigt samarbejde med elevens positive vækst i centrum. Desuden medfører anerkendelse de bedste rammer for hensigtsmæssig integration igennem skolehverdagen. Manglende anerkendelse af hinandens forskelligheder kan medføre segregation og segregation er uhensigtsmæssigt for det samfundsmæssige integrationsarbejde i Danmark.

Udvikle elevernes historiebevidsthed

Udvikling af historiebevidsthed medfører styrkelse af elevernes identitet. Eleverne vil via den udviklede historiebevidsthed, kunne forstå sig selv og den verden de befinder sig i. Hos etniske minoritets elever, hvis ungdom i højre grad kan bære præg af identitetskonflikter, er det især vigtigt at udvikle deres historiebevidst. Udvikling af historiebevidsthed vil skabe de bedste rammer for et hensigtsmæssigt identitetsarbejde hos eleverne.

Undgå at stigmatisere etniske minoriteter

Alle elever er forskellige uanset etnicitet eller nationalkulturelle baggrund. Fastlåsning af bestemte etniske grupper i allerede forudbestemte holdninger om deres opførelse og handlemønstre i samfundet, vil medføre fastlåsning af elevernes identitetsarbejde. De vil derfor blive marginaliseret til udelukkende at tilhøre minoritetsgruppen, og forventningerne til dem vil derfor blive derefter. Som lærer i den flerkulturelle skole må man derfor bestræbe sig på at besidde det komplekse kultursyn. Derved kan man agere hensigtsmæssigt i den flerkulturelle skole og skabe de bedste rammer for elevernes identitetsarbejde samt positive vækst.

Hvis man, som lærer i den flerkulturelle skole, tager hensyn til de tre overnævnte punkter, kan man, skabe de bedste muligheder og rammer for elevernes identitetsarbejde igennem historieundervisningen. Unødvendig fokus på etnicitet er desuden heller ikke hensigtsmæssigt.

Som lærer må man huske på, at alle elever er forskellige uanset etnicitet eller nationalkulturelt tilhørsforhold og man må derfor møde sine elever med denne indstilling.

Perspektivering

Der er store udfordringer ved at være ansat i den flerkulturelle skole, men hvis man besidder de fornødne evner og den rette indstilling, er det et meget berigende erhverv. Udfordringerne begrænser sig ikke blot til undervisningen. I den flerkulturelle skole bliver man en synlig rollemodel for ens elever, da man i visse tilfælde er minoritets elevernes og familiernes nærmeste repræsentant til det danske samfund. Derfor vil minoritets eleverne i højere grad spejle sig i læreren i løbet af deres identitetsarbejde. Dette skal man være opmærksom på og man må bestræbe sig efter at agere som en hensigtsmæssig rollemodel. Desuden kræver minoritets eleverne mere vejledning og støtte i deres identitetsarbejde, da de har større risiko for at opleve identitetskonflikter i deres ungdom. Lærere skal derfor bestræbe sig efter at skabe de bedste betingelser og rammer for elevernes identitetsarbejde. Disse rammer kan skabes via evner, man som lærer i den flerkulturelle skole må besidde. Det er absolut nødvendigt at besidde evner som anerkendelse, imødekommenhed og undgå at stigmatisere etniske grupper for at agere hensigtsmæssigt som lærer i den flerkulturelle skole. Hvis man besidder disse evner, har man mulighed for at imødekomme minoritets eleverne og deres familier i et ligeværdigt samarbejde, hvor elevens positive vækst er i centrum.

Det har været meget interessant at beskæftige sig med denne opgave og de problemstillinger, der fulgte med. Især har det været interessant at udføre fokusgruppeinterviewene på Ellekærskolen. Historielærer på Ellekærskolens hverdagen og de udfordringer det medfører, at være lærer i den flerkulturelle, har været stor inspiration til denne opgave. Jeg er derfor meget taknemlig over, at lærerne på Ellekærskolen prioriterede fokusgruppeinterviewene i deres ellers så pressede skolehverdag. I min fremtidige lærergerning kunne det være interessant, at blive ansat på en flerkulturel skole. De udfordringer man møder i skolehverdagen, er efter min overbevisning meget berigende og man oplever i større grad at eleverne værdsætter en, da man bliver en vigtig støtte i deres skolehverdag og identitetsmæssige arbejdsproces.

Litteraturliste

- Grundbog i kulturforståelse, Iben Jensen, Roskilde universitetsforlag 2006
- Gyldendals psykologi håndbog, Lene Hauge og Mogens Brørup, Gyldendal 2005
- At gøre kultur i skolen, Nanna B. Butters og Jette T. Bøndergaard, Akademisk forlag 2010
- Integration i skolen, Kvan 73, Nourreddine Bougessas, 2006
- Den flerkulturelle skole i bevægelse, Kari Spernes, Gyldendals akademiske forlag 2012
- Historiebevidsthed og historie – Hvad er det? Bernard Eric Jensen, OP- forlag 2000
- Hvem ejer skolefaget historie? Anders Holm Thomsen, Informationsforlaget debat 2008
- Den lodrette beståen, I. T. Barrett, M. P. Jellesen og V. E. Thomsen, Aros underviser 2008
- Historie didaktik, Jens Pietras og Jens Aage Poulsen, Gyldendals forlag 2011
- Elevens verden, Gunn Imsen, Gyldendals lærerbibliotek 2008
- Politikens danmarkshistorie, Benito Scocozza og Grethe Jensen, Politikens forlag 2007
- Historieundersøgelsen, Præsenteret for Historielærerforeningen ved Læreruddannelsen, Jelling -13. april 2012, Claus Haas og Carsten Tage Nielsen
- Politikens verdenshistorie, Svend Skovmand, Politikens forlag 2009
- C. R. Jørgensen, Identitet, kapitel 2

Links

- <http://www.bt.dk/politik/soeren-pind-er-traet-af-integration>
- <http://www.uvm.dk/Service/Publikationer/Publikationer/Folkeskolen/2009/Faelles-Maal-2009-Historie/Formaal-for-fagets-historie>
- <http://www.ellekaerskolen.dk/Infoweb/Designskabelon10/Rammeside.asp?Action=&Side=&Klasse=&Id=&Startside=&ForumID=>

- <http://politiken.dk/debat/ECE1233321/vi-oensker-demokratisk-assimilation/>
- www.dr.dk/nyhederne/indland/2011/03/09/102045
- <http://www.uvm.dk/Service/Publikationer/Publikationer/Folkeskolen/2009/Faelles-Maal-2009-Historie/Bilag-1-Folkeskolens-historiekanon>
- <http://www.b.dk/danmark/ny-historiekanon-folkeskolen-moeder-kritikBilag>
- <http://www.b.dk/bander/regeringen-svifter-bandeindsats>
- http://www.kghf.dk/fileadmin/kongsholm/forside/Diverde_plakater_m.v/Lille_metodehaandbog_for_HF.pdf

Bilag

Fokusgruppeinterviews på Ellekærskolen

Historiekanon

- Hvorledes inddrager I historiekanonen i undervisningen?
- Er historiekanonen et godt værktøj i historieundervisningen i den flerkulturelle skole – hvorfor?
- Føler I, at historiekanonen har indflydelse på elevernes identitetsudvikling?
 - Hvis ja, på hvilken på måde har den indflydelse?
- Føler I, at udvikling af historiebevidsthed har indflydelse på elevernes identitetsudvikling?
 - Hvis ja, på hvilken på måde har den indflydelse?

Dansk kultur i Fællesmål 2009

- I Fællesmål 2009 står der, at man skal give eleverne kendskab til dansk kultur. Hvad er Jeres opfattelse af dansk kultur?
- Føler I, at begrebet "*dansk kultur*" er defineret tilstrækkeligt?

Identitet i den flerkulturelle skole

- Hvordan er identitetsarbejdet i den flerkulturelle skole sammenlignet med andre skoler?
- Er identitetsarbejdet mere problematisk i den flerkulturelle skole?
- Opfatter Jeres elever sig som danske? og hvad indebærer det at være dansk ifølge dem?
- Har diversiteten i klassen indflydelse på Jeres historieundervisning? – hvordan?
- Praktiserer I modersmålsundervisning i historiefaget? - Hvorfor?
- Hvad er Jeres bud på vellykket integration igennem historieundervisningen?
- Hvad mener I, at historieundervisningens vigtigste mål er?